

Сычова Іна Сяргееўна, кандыдат педагагічных навук,
дацэнт

**НАРОДНАЯ ПЕДАГОГІКА
МАЗЫРСКАГА ПАЛЕССЯ: ПРАБЛЕМЫ
ВЫВУЧЭННЯ І ВЫКАРЫСТАННЯ
РЭГІЯНАЛЬНЫХ ТРАДЫЦЫЙ**

МАЗЫРСКАЕ ПАЛЕССЕ

- ✘ **Палессе** – гісторыка-этнаграфічны і прыродна-геаграфічны рэгіён у басейне ракі Прыпяць.
- ✘ Упершыню ўпамінаецца ў Іпацьеўскім летапісе 1276 года.
- ✘ Па **тэрытарыяльнай** прыкмеце – Пінскае, Брэсцкае, Мазырскае, Валынскае; па **этнічнай** – Беларускае, Польшкае, Украінскае, Расійскае.
- ✘ **Беларускае Палессе** займае тэрыторыі Гомельскай (Усходняе Палессе) і Брэсцкай (Заходняе Палессе) абласцей.

ФАКТАРЫ, ЯКІЯ АКАЗАЛІ ЎЗДЗЕЯННЕ НА МЕНТАЛІТЭТ БЕЛАРУСАЎ-ПАЛЭШУКОЎ:

- ✘ **прыродна-геаграфічны** абумовіў пэўны ландшафт і спрыяў ізаляцыі рэгіёна;
- ✘ **генетычны** – адлюстроўвае этнічную гісторыю тутэйшага насельніцтва, якое сфарміравалася ў выніку змяшэння славянскіх і балцкіх плямёнаў і вядома як летапіснае племя дрыгавічоў;
- ✘ **гаспадарча-эканамічны** ўказвае на натуральны характар гаспадаркі ў даволі суровых прыродных умовах;
- ✘ **гісторыка-палітычны** – гэта гісторыя Мазыршчыны, якая неаднаразова спустошвалася захопнікамі, уваходзіла ў склад розных дзяржаўных аб'яднанняў, але тым не менш яшчэ ў XIII ст. вызначалася як самастойная гісторыка-геаграфічная і этнаграфічная вобласць у басейне ракі Прыпяць.

НАЦЫЯНАЛЬНА-ПСІХАЛАГІЧНЫЯ АСАБЛІВАСЦІ БЕЛАРУСАЎ-ПАЛЕШУКОЎ:

“Дакапацца да глыбіні душы палешука, да яго псіхічных перажыванняў неймаверна цяжка.

Нягледзячы на тое, што па сваёй натуре паляшук гаварлівы, парою амаль як дзіця, аднак перад староннімі адкрываецца неахвотна альбо пагружаецца ва ўпартае маўчанне, якое нялёгка пераламаць”
Часлаў Пяткевіч

НАЦЫЯНАЛЬНА-ПСІХАЛАГІЧНЫЯ АСАБЛІВАСЦІ БЕЛАРУСАЎ-ПАЛЕШУКОЎ:

- ✘ **жыццёва-матывацыйныя** (своеасаблівасць жыццёвай матывацыі, адносін да працы, да радзімы; ступень выражанасці і спецыфікі ў спалучэнні і праяўленні працаздольнасці, дзелавітасці і асцярожнасці, патрыятызму);
- ✘ **інтэлектуальна-пазнаваўчыя** (характар арганізацыі разумовай дзейнасці, хуткасць разумовых аперацый, ступень вынаходлівасці, гнуткасці, лагічнасці, абстрактнасці мыслення; глыбіня, актыўнасць успрыняцця, яркасць уяўлення, канцэнтрацыя ўвагі);
- ✘ **эмацыянальна-валявыя** (дынаміка працякання пачуццяў, асаблівасці выказвання эмоцый; устойлівасць, працягласць валявых намаганняў);
- ✘ **камунікацыі і паводзін** (характар узаемадзеяння паміж людзьмі, ступень аб'яднання або адчужанасці, сацыяльныя адносіны) ;
- ✘ **Логіка мыслення** дэтэрмінавана структурай мовы, **характар успрыняцця колераў** – роднай прыродай і інш.

1. ЖЫЦЦЁВА-МАТЫВАЦЫЙНЫЯ АСАБЛІВАСЦІ:

- ✘ Працавітасць, карпатлівасць, любоў і прывычка да працы, ашчаднасць, гаспадарлівасць**
- ✘ Кансерватызм, асцярожныя адносіны да ўсяго новага, невядомага**
- ✘ Імкненне да ладу, спрадвечнага парадку, строгасць, патрабавальнасць, суровасць у адносінах паміж членамі сям'і**
- ✘ Пачуццё мясцовага патрыятызму, адданасць роду, сям'і, асабістая сціпласць, адносіны да жыцця і смерці**

2. ЭМАЦЫЯНАЛЬНЫ-ВАЛЯВЫЯ АСАБЛІВАСЦІ:

- ✘ Цярпенне, цягавітасць, настойлівасць у дасягненні мэты**
- ✘ Эмацыянальная стрыманасць, мяккасардэчнасць, развітыя інтуіцыя і ўяўленне, творчыя здольнасці**
- ✘ Адмоўныя рысы характару: зайздрасць, гняўлівасць, злосць**

3. ІНТЭЛЕКТУАЛЬНА-ПАЗНАВАЎЧЫЯ АСАБЛІВАСЦІ:

- ✘ Добрая памяць, назіральнасць, самастойнасць прыродны, практычна-скіраваны розум, схільнасць да іроніі і самаіроніі**
- ✘ Рэлігійнасць, вера ў ірацыянальнае, міфалагічнае**
- ✘ Сумленнасць, справядлівасць, прынцыповасць, праўдзівасць**

4. АСАБЛІВАСЦІ КАМУНІКАЦЫІ І ПАВОДЗІН:

- × Гасціннасць, таварыскасць**
- × Калектывізм, камунікабельнасць, узаемадапамога, даверлівыя адносіны да акружаючых, цярпімасць, імкненне жыць у згодзе з роднымі і суседзямі**
- × Замкнёнасць, сціпласць, сарамлівасць, недаверлівасць, асцярожнасць у выказваннях**

РЭГІЯНАЛЬНЫЯ АДМЕТНАСЦІ:

- × Народная гаворка, мясцовы дыялект
- × Гісторыя рэгіёна, гістарычныя звесткі
- × Тыповыя рысы і антрапалагічныя адметнасці мясцовага насельніцтва
- × Духоўная культура
- × Народны каляндар
- × Прырода Мазырскага Палесся
- × Адметнасць земляробства ў рэгіёне
- × Арганізацыя жывёлагадоўлі
- × Спецыфіка развіцця народных рамёстваў і промыслаў
- × Народная кулінарыя, асаблівасці харчавання
- × Народная медыцына, лячэнне і прафілактыкі захворванняў
- × Матэрыяльная культура, жыллё, арганізацыя сям'і

ПРАКТЫЧНАЕ ВЫКАРЫСТАННЕ:

- ✘ расшырэнне і паглыбленне рэгіянальнага кампанента зместу адукацыі;
- ✘ захаванне самабытнасці адукацыйна-выхаваўчага працэсу;
- ✘ прафарыентацыя і працоўнае выхаванне;
- ✘ дзейнасць школьных музеяў і цэнтраў рамяства;
- ✘ арганізацыя вольнага часу;
- ✘ работа з сям'ёй;
- ✘ павышэнне этнапедагагічнай кампетэнтнасці педагогаў;
- ✘ арганізацыі вучэбна-выхаваўчай работы ў сістэме прафесійнай педагагічнай падрыхтоўкі;
- ✘ выданне навуковай і вучэбна-метадычнай літаратуры;
- ✘ правядзенне рэгіянальных этнапедагагічных даследаванняў”;

РАЗУМОВАЕ Выхаванне: МАТЭМАТЫКА, ФІЗІКА, АСТРАНОМІЯ

- ✘ Народныя загадкі як сродак разумовага выхавання.
- ✘ Даўнія меры вагі, шырыні і даўжыні ў мясцовых прыказках і прымаўках.
- ✘ Народныя задачы-загадкі.
- ✘ Як вызначалі аб'ём, адлегласць нашы продкі.
- ✘ Ветраныя і вадзяныя млыны як традыцыйны спосаб атрымання энергіі.
- ✘ Астранамічныя веды беларусаў-палешукоў.
- ✘ Традыцыйныя спосабы вызначэння часу і арыентацыі ў прастору.

ФОРМЫ РАБОТЫ

- ✘ Калектыўны або індывідуальны запіс мясцовых загадак, задач-загадак, адзінак і спосабаў вызначэння вагі, аб'ёму, шырыні, даўжыні, адлегласці ад родных і знаёмых.
- ✘ Вывучэнне дадатковай літаратуры.
- ✘ Вопытная праверка рэкамендацый народнага календара.
- ✘ Складанне картатэкі народных мер вагі, загадак, задач і інш.
- ✘ Конкурсы, віктарыны.
- ✘ Прэзентацыя “Народны календар”.

НАРОДНЫЯ ЗАДАЧЫ-ЗАГАДКІ: З ДРУКАВАННЫХ КРЫНІЦ

- ✘ *Ішло сем баб, у кожнае бабы па сем кіёў, на кожным кію па сем сукоў, на кожным суку па сем кашалёў, у кожным кашалю па сем кошак, у кожнае кошкі па семера кацянят. Сколькі ўсяго будзе?*
- ✘ *Ляцела сто гусей, аж ідзе чалавек дай кажа:
– Здаровы, сто гусей!
– Здароў, чалавеча, – кажуць, – калі б нас яшчэ столькі, да яшчэ палавінка етаго, да яшчэ чвортка етаго і ты з намі, дак тагды б было нас сто.*

З кнігі Ч.Пяткевіча “Рэчыцкае Палессе”- Мн, 2004.

ПРАЦОЎНАЕ І ЭКАНАМІЧНАЕ Выхаванне, ПРАФАРЫЕНТАЦЫЯ І ТЭХНАЛОГІЯ

- ✘ Гісторыя рамёстваў – што ўмелі нашы дзяды.
- ✘ Традыцыйныя прафесіі і заняткі: бортніцтва, бондарства, лазапляценне, кавальства і інш.
- ✘ Вырабы з дрэва ў жыцці палешука.
- ✘ Гаспадарчыя будынкі ў архітэктуры Палесся.
- ✘ Ткацтва і вышыўка на Мазырскім Палессі.
- ✘ Тэхналогія афарбоўкі тканіны на Мазыршчыне.
- ✘ Народная кулінарыя.
- ✘ Харчаванне дзяцей.
- ✘ Мясцовыя традыцыі прыгатавання і ўпрыгожання каравая.
- ✘ Па чым у Мазыры сыр: сакрэты захавання і прыгатавання малочнай прадукцыі.
- ✘ Чым знакаміта Палеская саха (спецыфіка земляробчай працы ва ўмовах Палесся).
- ✘ Што такое “тавар” або асаблівасці мясцовай жывёлагадоўлі.
- ✘ Народная эканоміка: грашовыя адзінкі, спосабы гаспадарчага ўзаемаразліку на Мазырскім Палессі.

ФОРМЫ РАБОТЫ

- ✘ Творчыя майстэрні, сустрэчы з народнымі майстрамі, вядзенне імі практычных заняткаў ці факультатываў.
- ✘ Стварэнне школьнага музея працы і рамёстваў.
- ✘ Сачыненні, калажы, выстаўкі, праекты на тэму: “Прафесіі маёй сям’і”, “Прафесіі, запатрабаваныя ў рэгіёне: гісторыя і сучаснасць”.
- ✘ Прэзентацыя меню паводле традыцыйных народных страў.
- ✘ Складанне красвордаў.
- ✘ Конкурс “Палеская гаспадыня”.
- ✘ Прэзентацыя “Мазырскі кірмаш”.

БОРТНІЦТВА ЯК ТРАДЫЦЫЙНЫ ЗАНЯТАК: ЗАПІСЫ СТУДЭНТАЎ

Мой дзед атрымаў вуллі ад бацькі і з маленства ўмеў хадзіць за пчоламі. Бацьку ў вайну забілі і з 10 год дзядуля даглядаў за пчоламі сам. Лічыцца, што ў пчалаводстве павінны быць мужчынскія рукі. Вуллей звычайна выразваюць, абчэсваюць з сасны або дуба. З якога дрэва вуллі – на тое дрэва вешаецца вулей. У даўжыню ён 1,5 метра, унутры зроблены лаз. Вуллі заўсёды вешаюць на вельмі высокае дрэва ў гушчары леса.

Вялікі грэх красці мёд, скідаць чужы вулей, таму ніколі чужыя рукі не кратаюць не свае вуллі. Вуллей на дрэва зацягвалі ў даўніну з дапамогай калёсаў. Зараз мой дзед уздымае вулей з дапамогай лябёдка – катушкі з ручкай і да яе прывязаны трос.

Жэнь – вяроўка са скуры цялят плеценая касою, каб залезці на дрэва.

Курач – жасцяная прылада палкамі адпугваць пчол. У курача кладзецца парахно з асіны, бярозавая губа, якая дыміцца.

Стэй – шырокая даска каб адкрыць вулей.

Доўж – вузкая даска даставаць мёд з вулля.

Лазбень – авальная каробка з шырокай тонкай драўлянай кары длябору мёду.

Заўсёды, каб селі пчолы, чытаў дзед спецыяльную малітву. Асенні мёд раздавалі патроху ўсім родным. На зіму, каб не згінулі пчолы, клалі цукар. Вясной правяралі як зімавалі, як селі пчолы. Воск ніколі не выкідалі – рабілі свечы. Хранілі мёд у каструлях у сотах. Вуллі з самымі лепшымі пчоламі дарылі на вяселле, на радзіны.

Служылі вуллі па 10, 50, 100 і больш гадоў. У аднаго бортніка звычайна было не больш 10 вулляў.

Мёдам лячылі кашаль, апёкі, страўнік. Амаль ніколі не разбаўлялі мёд з вадою, яго запівалі.

МАСТАЦКА-ЭСТЭТЫЧНАЕ Выхаванне, Арганізацыя вольнага часу

- ✘ Сімволіка і кампазіцыя народнага арнаменту.
- ✘ Палескі ручнік.
- ✘ Мясцовыя строі: Турава-Мазырскі, Калінкавіцкі, Брагінскі і інш.
- ✘ Эстэтыка палескай хаты.
- ✘ Дзіцячы музычны фальклор.
- ✘ Народныя музычныя інструменты.
- ✘ Песні і карагоды нашай вёскі.
- ✘ Рэгіянальныя асаблівасці Мазырскага Палесся ў адзначэнні абраду калядавання.

ФОРМЫ РАБОТЫ

- ✘ Арганізацыя выхавання на аснове каляндарна-абрадавага і сямейна-бытавога цыклаў фальклору.
- ✘ Азнаямленне з народнай музыкай: дні народнай музыкі, фестывалі, конкурсы, творчыя справаздачы.
- ✘ Конкурс выканаўцаў прыпевак.
- ✘ Арганізацыя святочных вячорак.
- ✘ Гульні і пазнаваўчыя праграмы па народнай творчасці, кірмашы, аўкцыёны ідэй, ток-шоў, сямейныя святы.
- ✘ Навучанне народным гульням, танцам і масавым карагодам, арганізацыя этнадыскатэк.

ПАТРЫЯТЫЧНАЕ Выхаванне. Гісторыя і Грамадазнаўства

- ✘ Зямля дрыгавічоў. Шлях з варагаў у грэкі.
- ✘ Мазырская гімназія і яе славутыя выпускнікі.
- ✘ Легенды і паданні нашага рэгіёна, населенага пункта.
- ✘ Чаму наш горад (вёска) так называюцца?
- ✘ Геральдыка Мазыршчыны.
- ✘ Гісторыя мясцовых валуноў.
- ✘ Гісторыя маёй сям'і, нашага роду.
- ✘ Этнос як біясацыяльная сістэма.

ФОРМЫ РАБОТЫ

- ✘ Складанне псіхалагічнага партрэта беларуса-палешука.
- ✘ Экскурсіі ў музей народнай культуры “Палеская веда”.
- ✘ Збор экспанатаў для школьнага музея, музея пад адкрытым небам.
- ✘ Стварэнне віртуальнага этнаграфічнага музея.
- ✘ Арганізацыя школьнага краязнаўчага сайта.
- ✘ Падрыхтоўка праектаў і ўдзел у конкурсах, канферэнцыях.
- ✘ Складанне радаводу.
- ✘ Удзел у рэспубліканскай акцыі “Жыву ў Беларусі і тым ганаруся”.
- ✘ Турнір знаўцаў гісторыі роднага краю.

МАРАЛЬНАЕ ВыхАВАННЕ. БЕЛАРУСКАЯ МОВА І ЛІТАРАТУРА

- ✘ Прымаўкі і прыказкі – маральны кодэкс палешукоў.
- ✘ Народная лексіка і фразеалогія выхаваўчай тэматыкі.
- ✘ Мясцовыя прозвішчы і мянушкі.
- ✘ Дыялектызмы ў творчасці Івана Мележа.
- ✘ Асаблівасці гаворкі нашага сяла.
- ✘ Ужыванне ненарматыўнай лексікі: гісторыя і сучаснасць.
- ✘ Мова як сведчанне агульнасці славянскіх народаў: архаізмы, архаічныя формы слоў і сінтаксічных канструкцый у мове беларусаў-палешукоў.
- ✘ Звычай “дзядзькаванне” у фальклоры і літаратуры (творчасць Ул. Караткевіча).

ФОРМЫ РАБОТЫ

- ✘ Работа з народнай казкай: запіс, вывучэнне, чытанне і расказванне, аналіз, драматызаванае прадстаўленне казак “на новы лад” і інш.
- ✘ Конкурсы: на лепшага выканаўцу скорогаворак, знаўцу народных прыказак і прымавак пэўнай тэматыкі (праца, сям’я).
- ✘ Работа са слоўнікамі: дыялектызмаў, рэгіянальных гаворак, фразеалагізмаў, прыказак і прымавак, тлумачальным, гістарычным і інш.
- ✘ Напісанне сачыненняў.

ПЧОЛКА І ПАВУК: З ДРУКАВАНЫХ КРЫНІЦ

Гэта было вельмі даўно. У пчолкі і павука была маці. І вось аднойчы прыляцела сарока да ў сказала пчолцы, што маці яе памірае, просіць, каб дзеткі прыляцелі да яе павідацца ў апошні раз.

Кінула пчолка дзетак маленькіх, кінула ў работу ўсю да ў, вядома, паляцела да маці.

Прыляцела сарока к павуку, да ў кажа яму тое ж самае: “Памірае твая маці і просіць, каб прыйшоў папрашчацца з ей”. А павук у той час павуціну сваю плёў. Дак ён і не захацеў яе кідаць і кажа: “Мне трэба работу рабіць, павуціну плесці, няма калі мне да маці ісці”.

Прыляцела пчолка да маці, папрашчалася з ей. А маці пытае: “А дзе ж сынку мой? Чаго не прыйшоў прасціцца?” А тут сарока прылятае, да ў расказвае, што павук павуціну пляце, таму няма калі яму ісці прасціцца. Вельмі пакрыўдзілася тады маці на свайго сына і пракляла яго, каб ён увесь час павуціну плёў і плёў да ў ніколі не канчаў. Так павук з тых пор і пляце ўвесь час.

ЭКАЛАГІЧНАЕ І ФІЗІЧНАЕ Выхаванне, ФІЗІЧНАЯ КУЛЬТУРА І ЗДРОЎЕ, ПРЫРОДАЗНАЎСТВА, ГЕАГРАФІЯ.

- ✘ Народная медыцына – дзецям.
- ✘ Роля сям’і ў фізічным развіцці дзяцей. Асаблівасці выхавання хлопчыкаў і дзяўчынак.
- ✘ Гульня як метады і сродкі фізічнага выхавання.
- ✘ Садаводства на Мазыршчыне.
- ✘ Рэліктавыя расліны нашага краю.
- ✘ Народная метэаралогія.
- ✘ Народны календар як сукупнасць астранамічных, астранамічных і метэаралагічных ведаў.
- ✘ Эстэтыка роднай прыроды ў закліках і прыгаворках.

ФОРМЫ РАБОТЫ

- ✘ Правядзенне народных гульняў.
- ✘ Арганізацыя спартыўных спаборніцтваў, прымеркаваных да Вялікадня, іншага народнага свята.
- ✘ Конкурс “Палескія волаты”.
- ✘ Гутаркі, сустрэчы з доўгажыхарамі.
- ✘ Тыдзень моцных, смелых і ўмелых.
- ✘ Канферэнцыя юных экалагаў па праблемах вывучэння флоры і фауны Мазырскага Палесся.
- ✘ Акцыі па агароджванню крыніц, добраўпарадкаванню яроў.
- ✘ Экалагічны фестываль “Палессе вачыма дзяцей”.
- ✘ Экалагічныя прагулкі і экскурсіі.
- ✘ Сямейныя і калектыўныя паходы ў грыбы, ягады.
- ✘ Назіранні за надвор’ем, тэрмінамі прылёту птушак і іншымі з’явамі прыроды і параўнанне іх з рэкамендацыямі народнага календара.
- ✘ Вусная газета “Школьны тэлебарометр”.

СПОРТИВНЫЕ СОСТЯЗАНИЯ В ДЕРЕВНЕ

МАХНОВИЧИ: ЗАПИСЫ СТУДЭНТАЎ

Соревнования проходили каждый год весной. Что бы похвастаться своей силой и удастью, мужчины деревни выливали большую гирю, ее называли “бабой”. Каким был вес гири, никто сказать не может. В деревне проживало около 500 жителей, из них “бабу” поднимало только три человека. Это было в 20–30 годы XX века.

СЯМЕЙНАЕ І ГРАМАДСКАЕ ВЫХАВАННЕ

- ✗ І людзей паглядзець, і сябе паказаць (выхаваўчы патэнцыял народнай казкі).
- ✗ Тэма сям'і мовай арнаменту.
- ✗ Культ продкаў у культуры народаў свету.
- ✗ Адносіны да жанчыны на Палессі.
- ✗ Сямейныя святы і абрады. Вясельныя традыцыі беларусаў-палешукоў.
- ✗ Запрашаем на вячоркі – знаёмства з традыцыямі і побытам канкрэтнай сям'і.
- ✗ Дзіцячы фальклор – спрадвечная мудрасць і дабрыня народнай педагогікі.
- ✗ Прыёмы догляду немаўлят.
- ✗ Народныя гульні для дзяцей малодшага ўзросту.
- ✗ Традыцыйныя пажаданні, гасцінцы дзецям. Народны этыкет, правілы ветлівасці.

ФОРМЫ РАБОТЫ

- ✘ Лекцыі, семінары, гутаркі па фарміраванню адказнасці бацькоў за выхаванне дзяцей.
- ✘ Адзначэнне народных святаў.
- ✘ Бацькоўскія сходы, дзелавыя гульні, трэнінгі, анкетны. Абмеркаванне педагагічных сітуацый з улікам вопыту народнай педагагікі.
- ✘ Фарміраванне выхаваўчага актыву населенага пункта, мікрараёна, дома.
- ✘ Прэзентацыі, праекты, конкурсы творчых работ на тэму “Мая бабуля самая лепшая”, “Мая сям’я” і інш.
- ✘ Дапамога ветэранам.
- ✘ Складанне картатэкі (фанатэкі) твораў дзіцячага фальклору.
- ✘ Запіс і выкананне калыханак, забавлянак.

ЗВЫЧАЙ ДЗЯДЗЬКАВАННЯ: ЗАПІСЫ СТУДЭНТАЎ

У сям'і нас было 8 дзяцей і маці з бацькам. Дзеўкі дапамагалі маці то ў хаце падграбці, то зацірку зварыць. Калі памёр бацька, маці засталася адна з дзецьмі. Род Гаўрылаўцоў быў вялікі. Сына маці аддала на выхаванне свайму брату, дзядзьку. Раней лічылася, што выхаваць мужчыну можа толькі мужчына. Дачок маці вучыла шыць, ткаць. Брат жыў і выхоўваўся ў сям'і дзядзькі, дзе было 3 хлопцы і 5 дзяўчынак. З братамі хадзілі на паляванне, загатаўлялі лучыну і дровы на зіму. Дзядзька вучыў усім гаспадарскім дзелам. Калі білі кабанчыка, хлопцы павінны былі стаяць, назіраць за дзядзькам, пераймаць. Хлопцы абавязаны ўмець – касіць, плесці лукошкі, кашалі, даглядаць скаціну, землю пераварочваць – араць.

Калі брат падрос, то ён вярнуўся ў сваю сям'ю і мог замяніць гаспадара. Калі сядзелі вечарам каля лучыны, то брат расказваў як яму было ў сям'і дзядзькі. Дзядзька вучыў яго і сваіх дзяцей аднолькава, не шкадаваў больш або менш. Біць не біў, але мог так паглядзець, што станавілася не па сабе, лепш бы даў пару плёткаў, каб балела. За стол садзіліся разам, дзядзька пачынаў вячэраць, а затым усе астатнія, пасля вячэры гаспадар першым выходзіў з-за стала.

ІНКЛЮЗІЇНАЕ ВыхАВАННЕ

- ✘ Скораягаворкі – узор народнай лагапедыі.
- ✘ Тэма дзяцінства ў народных казках.
- ✘ Філасофія народнага выхавання ў прыказках і прымаўках.
- ✘ Традыцыйныя загадкі як паказчык разумовага развіцця дзіцяці.
- ✘ Перасцярогі для цяжарнай жанчыны: забабоны ці мудрасць продкаў?
- ✘ Народная псіхалогія: адносіны да дзяцей з асаблівасцямі псіхічнага і фізічнага развіцця на Мазырскім Палессі.

ФОРМЫ РАБОТЫ

- ✘ Знаёмства бацькоў з традыцыямі народнай педагогікі на ранніх этапах развіцця дзіцяці.
- ✘ Паказ народных прыказак і прымавак, казак і загадак з дапамогай мімікі і жэстаў.
- ✘ Арганізацыя народных гульняў з дзецьмі.
- ✘ Конкурс знаўцаў народных загадак.
- ✘ Казкатэрапія, псіхалагічныя трэнінгі на аснове фальклору.
- ✘ Радзінны абрад у рэгіёне: асэнсаванне і аднаўленне традыцый.

НАРОДНЫЯ ПРЫКАЗКІ І ПРЫМАЎКІ: 3

ДРУКАВАНЫХ КРЫНІЦ

- ✘ Не роўны лес – не роўныя і людзі.
- ✘ Які розум, такая і гаворка.
- ✘ Розум не сякера, не пазычыш.
- ✘ Навука не ходзіць па лесе, а ходзіць па людзях.
- ✘ Які цесля – такі клін, які бацька – такі сын.
- ✘ Людзей не судзі – лепш на сябе паглядзі.
- ✘ І швец, і жнец, і на дудзе ігрэц.

НАВУКОВА-ДАСЛЕДЧАЯ І ВУЧЭБНА-ТВОРЧАЯ ДЗЕЙНАСЦЬ

- ✘ Вывучэнне літаратуры і друкаваных крыніц па народнай творчасці.
- ✘ Навукова-даследчыя экспедыцыі па роднаму краю.
- ✘ Запіс мясцовага фальклору. Збор звестак пра народных майстроў, сустрэчы з імі, навучанне рамёствам.
- ✘ Дыдактычныя асаблівасці кумулятыўных казак як сродку народнай педагогікі.
- ✘ Параўнальны аналіз педагагічных поглядаў розных народаў.
- ✘ Падрыхтоўка праектаў: “Народная калядная варажба”, “Моднае адзенне з бабулінага куфэрка” і інш.
- ✘ Шкала народных каштоўнасцей. Этнапедагагічны аналіз народнай казкі.
- ✘ Правядзенне кірмашоў, аўкцыёнаў народнай мудрасці, віктарын, тэле-гульняў на аснове рэгіянальнай культуры.

ФОРМЫ РАБОТЫ

- ✘ **Навукова-даследчыя праекты. Рэфераты. Паведамленні. Удзел у канферэнцыях.**
- ✘ **Наведванне і аналіз работы мясцовых музеяў.**
- ✘ **Фарміраванне рэгіянальнага банка дадзеных па традыцыйнай культуры.**
- ✘ **Складанне плана работы гуртка па народнай творчасці.**
- ✘ **Распрацоўка сцэнарыяў мерапрыемстваў, канспектаў заняткаў на аснове фальклору.**
- ✘ **Складанне красвордаў, сенквейнаў.**
- ✘ **Аналіз педагогічных сітуацый з улікам ведаў па этнапедагагіцы.**
- ✘ **Анкетны, дыягнастычныя метадыкі, тэсты.**
- ✘ **Складанне картатэкі сродкаў народнай педагогікі.**
- ✘ **Падбор матэрыялаў для слоўніка народнай гаворкі сваёй вёскі, мясцовасці.**
- ✘ **Распрацоўка мадэлі летняй лагернай змены на аснове фальклору.**

POST SCRIPTUM

- ✘ У прэзентацыі выкарыстаны запісы мясцовых выхаваўчых традыцый з друкаваных крыніц (Ч.Пяткевіч “Рэчыцкае Палессе” - Мн, 2004; “Беларускі фальклор у сучасных запісах: Гомельская вобласць” – Мн., 1989; “Палескі дзівасіл”. – Мн, 2005), і запісы, зробленыя студэнтамі Мазырскага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя І.П.Шамякіна.
- ✘ Аналагічна можна праводзіць даследаванне выхаваўчых традыцый іншых рэгіёнаў Беларусі.